

זהירות מהפסדי ממון

בענייני ממונות אקטואליים - שמפורסם בעיתון "המודיע" בכל ערב שבת

בס"ד, מאמר מא, פרשת כי תצא, תשפ"ו מאת: יצחק בירך דסקל – דיין ומורה צדק

לשמיעה בקול הלשון: בטלפון 073-2951374 1-4-3 באתר: [לחץ כאן](http://y.b.daskal@vbdaskal.com) טל: 052-7611435 y.b.daskal@vbdaskal.com

מאמר מא

העתקה של מוצר ייחודי

השואל: הרב אמר לי שתושב העיר מותר לפתוח חנות בעיר, למרות שיש כבר בעיר חנות כזו. לכן איני מבין מדוע בית הדין נתן לי צו מניעה על כך שאני מתחרה בעסק אחר?

הרב: ספר לי יותר פרטים מה קרה.

השואל: אחד מתושבי העיר פתח לפני כמה שנים חנות לתשמישי קדושה, וכן מכירת נרתיקים לטלית ולתפילין. גם לי יש חנות כזו בעיר. ראיתי שהדוגמאות החדשות שלו נמכרות היטב בשוק, והתחלתי גם אני לשווק סחורה כזו. הוא תבע אותי לבית דין, ובית הדין אסר עלי לשווק. איני מבין מדוע?

הרב: חסרים לי פרטים. האם התחלת לשווק בדיוק אותה סחורה?

השואל: כן. בדיוק אותה רקמה ואותם ציורים שעל גבי הנרתיק, במחיר זול יותר. הרי הרב אמר שהעיקר הוא טובת הלקוחות!?

הרב: איך השגת בדיוק את אותה רקמה?

השואל: קניתי ממנו את כל סוגי הדוגמאות שהיו לו, נסעתי איתן לחו"ל למקום זול ביותר, שם העתיקו את הדוגמאות הללו, ועשו לי נרתיקים זולים במיוחד. חזרתי לארץ עם מזוודה של כל סוגי הרקמות במחיר זול במיוחד. השקעתי מאה אלף שקל, ועכשיו הכל ירד לטמיון.

הרב: אתה מערבב בין שני דברים. אמרתי שמותר לפתוח חנות ליד חנות חברו, אבל מעולם לא התרתי לגזול דבר אישי שאדם השקיע בו את הונו, ולעשות ממנו פרנסה.

השואל: מה ההבדל הרי הרב אמר ש"שוק חופשי זה מנוף לצמיחה"?

הרב: יש הבדל בין שוק חופשי לבין שוק של סדום ועמורה!!

השואל: סדום ועמורה? ! מה הגזל כאן, הרי שמעתי ש"זכות יוצרים" בהלכה זה לא דבר כל כך ברור?

הרב: יש הבדל בין לקחת רעיון של אדם ולהשתמש בו – שזו "זכות יוצרים", לבין לקחת דבר מסוים שאדם מתפרנס ממנו ולגזול אותו. זה כמו שתיקח חנותו של חברך. דבר שאדם השקיע בו את הונו ומתפרנס ממנו – ואתה נוטל אותו ממנו – זו השגת גבול שאסורה לגמרי.

השואל: אבל הרב אמר שהעיקר זו טובת הלקוחות?

הרב: נכון, אבל רק בדרך היתר, ולא בגזל. כשם שאסור לגזול סחורה ולמכור בחצי מחיר "לטובת הלקוחות", כך אסור ליטול מוצר אישי של אדם שמתפרנס ממנו, להעתיקו ולגזול אותו ממנו.

השואל: כבוד הרב, מעולם לא למדתי חושן משפט, ומחוסר ידיעה הפסדתי הון תועפות.

זהירות מהפסדי ממון

בעניני ממונות אקטואליים - שמפורסם בעיתון "המודיע" בכל ערב שבת

בס"ד, מאמר מא, פרשת כי תצא, תשפ"ו מאת: יצחק בירך דסקל – דיין ומורה צדק

לשמיעה בקול הלשון: בטלפון 073-2951374 : 1-4-3 באתר: [לחץ כאן](mailto:y.b.daskal@vbdaskal.com) טל: 052-7611435 y.b.daskal@vbdaskal.com

הרב: לא הפסדת בגלל חוסר ידיעת חושן משפט, אלא מחוסר ייעוץ. דע לך! כשאדם הולך לעשות צעד כל כך גדול, הוא חייב להתייעץ מראש עם דיין או בית דין – האם הדבר מותר על פי ההלכה, והאם אין חשש הפסד ממון. הרבה יותר קל למנוע בעיות מאשר לפתור בעיות. וכבר אמרו: "החכם – אינו נכנס למקום שהפקח יודע לצאת ממנו".

כללים משפטיים

הבחנה בין תחרות לגזל

פתיחת חנות מתחרה מותרת, אך העתקה ישירה של מוצר ייחודי שהשקיעו בו הון נחשבת השגת גבול וגזל.

זכות יוצרים בהלכה

יש הבדל בין שימוש ברעיון כללי, שאינו בהכרח מוגדר כ"זכות יוצרים", לבין העתקה ממשית של מוצר שאדם מתפרנס ממנו – שהיא איסור גמור.

טובת הלקוחות

טובת הלקוחות נשמרת כל עוד מדובר בתחרות מותרת. אולם כאשר מדובר בגזל ובהעתקה אסורה, אין בטובת הלקוחות כדי להתיר.

חובת התייעצות

לפני כל השקעה גדולה חובה להתייעץ עם דיין או בית דין כדי למנוע הפסדים עתידיים.

כלל מנחה

החכם הוא מי שנמנע מראש מהסתבכויות, ולא מי שמנסה לצאת מהן לאחר שנכנס.

בינת המשפט

בענין זכות יוצרים יש שני דברים: א. בעלות על יצירה, וחשש שהמשתמש בה ללא רשות הרי הוא כמשתמש בחפץ חבירו ללא רשות, שהוי גזל. ב. השגת גבול. שממציא היצירה מתפרנס מיצירתו, והמשתמש בה ללא רשותו הרי הוא משיג גבול פרנסתו של הממציא. והארכנו בביאור זכות יוצרים בבינת המשפט סימן ח אות ג'. וכן בסימן רמ.

זהירות מהפסדי ממון

בעניני ממונות אקטואליים - שמפורסם בעיתון "המודיע" בכל ערב שבת

בס"ד, מאמר מא, פרשת כי תצא, תשפ"ו מאת: יצחק בירך דסקל – דיין ומורה צדק

לשמיעה בקול הלשון: בטלפון 073-2951374 : 1-4-3 באתר: [לחץ כאן](mailto:y.b.daskal@vbdaskal.com) טל: 052-7611435 y.b.daskal@vbdaskal.com

שאלות ותשובות

שאלה: האם מותר לפתוח חנות מתחרה בעיר שיש בה עסק דומה?

תשובה: כן. מותר לפתוח חנות מתחרה.

שאלה: האם מותר להעתיק מוצר ייחודי של חנות אחרת?

תשובה: לא. זו השגת גבול וגזל גמור.

שאלה: מה ההבדל בין תחרות להעתקה אסורה?

תשובה: תחרות מותרת היא חידוש ויצירתיות. העתקה ישירה של מוצר שממנו מתפרנס אדם – אסורה.

שאלה: האם טובת הלקוחות מתירה העתקה?

תשובה: לא. טובת הלקוחות נשקלת רק כאשר מדובר בהיתר, לא בגזל.

שאלה: כיצד ניתן להימנע מהפסדים?

תשובה: חובה להתייעץ עם דיין לפני כל צעד עסקי גדול.

